

MEMÒRIA HISTÒRICA

Annette Wieviorka

HISTORIADORA, ESPECIALISTA EN L'HOLOCAUST

“La història mai no es repeteix”

LAURA SERRA
BARCELONA

Annette Wieviorka (París, 1948) és la gran eminència francesa en la història dels jueus al llarg del segle XX. Filla d'una il·lustre família marcada per la deportació, ha dedicat la seva carrera a investigar i divulgar el pla dels nazis d'exterminar els jueus. Ha escrit desenes d'assajos i articles, però el seu *bestseller* és *Auschwitz explicat a la meua filla*. Menuda i riallera, Wieviorka ha passat pel CaixaForum per participar en el cicle de xerrades *Literatura i Holocaust*, que organitza la Càtedra de Patrimoni Literari Maria Àngels Anglada - Carles Fages de Climent de la Universitat de Girona.

Per què una filla del Maig del 68 decideix estudiar l'Holocaust?

Vaig començar a finals dels 70 per la història de la meua família, del meu avi patern, que va ser assassinat a Auschwitz. El meu primer objectiu va ser comprendre per què durant els anys posteriors a la guerra no es parlava mai d'això i a finals dels anys 70 se'n parlava constantment. Com aconseguim prendre consciència del que va passar, del genocidi, de la voluntat de destruir tot un poble?

I com va ser? Què va passar?

Hi ha molts factors. Els temps van canviar, vam agafar distància, van passar coses com el procés a Adolf Eichmann, països com França van redescobrir la seva identitat jueva. I vam canviar de període històric: és la fi de les ideologies que van ser for-

tes durant els anys de preguerra: comunisme, trotskisme, maoisme...

El capitalisme ho va envair tot.

Amb la caiguda del Mur de Berlín i del comunisme vam creure que hi hauria una única ideologia, el liberalisme. Avui això sona una mica simple. Perquè hi ha les religions, que estan pel mig de la ideologia i del sistema econòmic. Però sí, el sistema econòmic dominant és el capitalisme, que ja hi era abans, i hi va ser durant la guerra i després.

Sense Auschwitz existiria Europa?

Segur. Europa va ser pensada abans d'Auschwitz, no amb Auschwitz, però va ser ideada per evitar la guerra. I és veritat que si mirem el segle XX ens adonem que en la segona meitat només hi ha guerres localitzades, com a l'ex-Iugoslàvia, o a fora, al Vietnam o a les colònies, però no grans guerres. Així que sí, Europa ha previngut la guerra i alguns economistes diuen que ha fet que la crisi sigui menys catastròfica que el 1929. No hem tingut règims com Mussolini, Franco i Salazar. Per ara.

Vostè sol recordar que hi ha una diferència entre la història, el que va passar, i el que es diu que va passar.

La història és una feina que consisteix a intentar comprendre el passat a partir de les traces que ha deixat: els arxius, els testimonis, els llocs... ¿Això és útil per entendre el present? Sí, però no directament. Perquè la història ens ha demostrat que la història mai no es repeteix. L'antisemitisme que va portar a l'expulsió dels jueus d'Espanya o Portugal al segle XV no

FRANCESC MELCION

Ciència
“L'historiador ha d'allunyar les emocions, a diferència de l'escriptor”, diu Wieviorka

és pas el mateix que l'antisemitisme nazi. Però estudiant què va passar a Espanya podem entendre algunes coses del nazisme. Els historiadors han de ser observadors, analítics, han d'allunyar les emocions. Aquesta és la diferència amb la literatura: l'escriptor té el deure de suscitar-les. No ens adrecem a la mateixa neurona.

Un dels últims assajos és *L'heure d'exactitude*. A què es refereix?

És una frase de l'historiador francès Marc Bloch, que va ser depurat i afusellat el 1944 perquè era jueu, tot i que no se'n sentia gaire. A *Apologie pour l'histoire ou métier d'historien* va escriure que tot i l'esforç dels historiadors per trobar la paraula justa –què és el feudalisme, l'esclavatge, el capitalisme–, mai no aconseguim que s'arribi a fer servir per parlar del passat. El que diem no canvia res en l'opinió pública. Genocidi, Shoah, crims contra la humanitat... Totes aquestes expressions es fan servir de manera banal o per raons polítiques. A França, quan hi ha manifestacions al carrer i la policia tira gasos lacrimògens, se'n diu *gasejar*. Però quan dius *gasejar*, penses en *assassinar*, i no és el que es pretén!

Aquí s'utilitza gratuïtament la paraula *nazisme*.

Els historiadors no aconseguim corregir el llenguatge popular. És més, a vegades s'interpreta el contrari del que dius. Jo vaig demostrar amb la meua tesi que les persones que van sortir dels camps volien parlar-ne, però la societat no hi estava preparada i no interessava a ningú, així que van deixar de fer-ho. I encara lleixo sovint que eren els deportats que no volien parlar-ne! És una idea establerta i no l'aconsegueixes canviar.

Vostè va aconseguir que el govern francès retornés als jueus el que els havia espoliat. A Espanya no s'han recuperat ni tots els *papers* requisats ni s'han obert fosses comunes. A Espanya teniu el problema que vam tenir a França el 1945, que és com es fa la transició: ¿jutjant o oblidant? Nosaltres la vam fer jutjant. A Espanya i als països de l'Est la transició es va fer amb una mena d'amnèsia. La gent diu: “No s'oblidarà, acabarà sortint després”. I és cert, però ja és un conflicte de la memòria i això no cau a morts. —